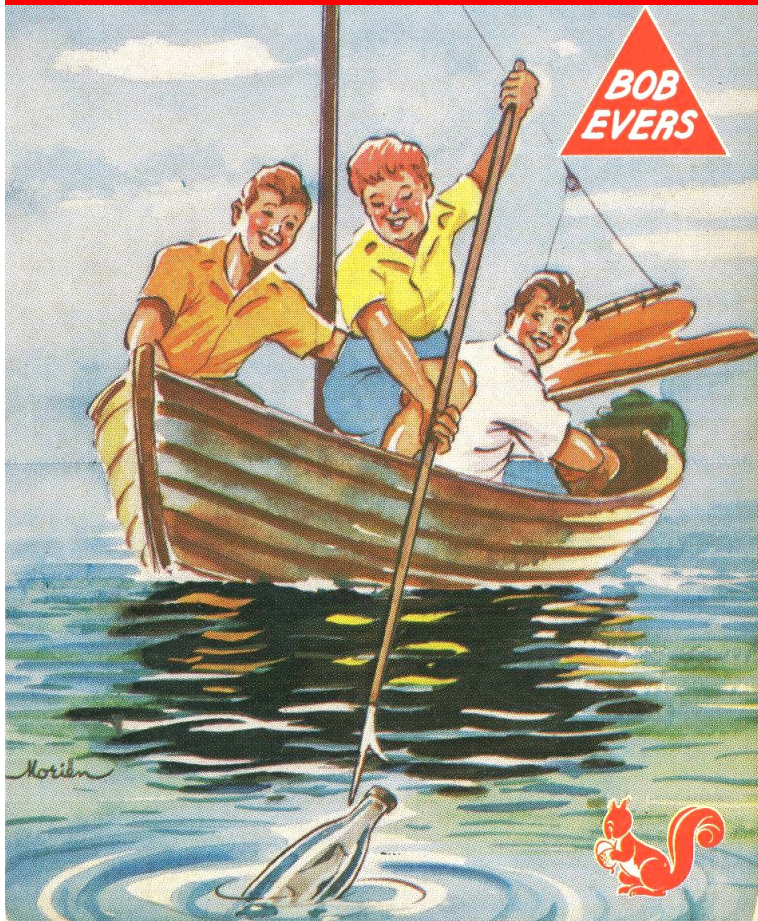

EEN MOTORBOOT
DOOR MOKUM

BE-mo(nu)menten in Mokum

* *
*

Bob Evers-fans op locatie in Amsterdam

Augustus 2007

WELKOM IN AMSTERDAM!

In de Bob Evers-serie worden vele Amsterdamse locaties beschreven. Geen wonder, want Willy van der Heide heeft een groot deel van zijn leven doorgebracht in Amsterdam... thuis op zijn woonboot of in een kroeg. Sfeervolle Amsterdamse plekjes, waar Jan, Bob of Arie een avontuur beleefden, kon Van der Heide naar het leven beschrijven.

Van der Heide schreef de meeste Bob Evers-deeltjes in de jaren vijftig. Helaas is er van de sfeer uit die tijd weinig meer over. Ook zijn veel locaties die in de serie worden beschreven, verdwenen. Van anderen is het zelfs maar de vraag of ze werkelijk hebben bestaan. Als je op pad gaat, zul je daarom een flinke dosis inlevingsvermogen moeten hebben om Jan, Bob en Arie in het Amsterdam van de jaren vijftig rond te zien lopen. Om dat inlevingsvermogen wat te stimuleren zijn er in dit boekje oude foto's uit die tijd geplaatst naast de teksten uit de BE-serie, het boek 'Toen ik een nieuw leven ging beginnen en andere waargebeurde verhalen uit de jaren vijftig' en andere toepasselijke verhalen die zich in Amsterdam afspelen.

IJdo & Robert

De pont Buiksloterweg - Centraal Station vv

Voor hen die zojuist met de pont zijn gearriveerd:

© IISG/AHF

Uit:

Het Centraal Station in Amsterdam is gebouwd aan de rand van het havendistrict. Ten Zuiden van de stalen gordel van rails en emplacements liggen direct de hotels, de drukte en de kantoren, maar ga onder de stalen bruggen door, en aan de achterkant vindt men het havenkwartier, met sleeperskarren en stapels kisten en balen. Het Centraal Station heeft ook twee gezichten: een keurig net, romantisch gezicht naar het Zuiden, naar Amsterdam toe, voor de reizigers, en een lelijk, zakelijk front met laademplacements en lange roldeuren naar het Noorden, naar het brede IJ gekeerd. Er ligt geen brug over het IJ. Al het verkeer dat uit Amsterdam naar het Noorden rolt, moet over de IJ-ponten. Ze hadden geluk, want juist toen zij langs de kade kwamen aanstuiven, schoof een van de stoomponten in zijn ligplaats. De honderden fietsers begonnen er af te stromen, gevolgd door auto's, die zich voorzichtig een weg zochten door de wriemelende drukte.

Locatie 2

Noord Zuid Hollandsch Koffiehuis

Geschiedenis

Het Smits Koffiehuis (in de BE-serie heet het Noord Zuid Hollandsch Koffijhuis) is al sinds 1919 voor velen een begrip. Het dient vaak tot pleisterplaats voor stadgenoot en voor hen die van 'buiten' komen.

Het staat er ook zo gunstig; immers vlakbij de in- en uitgang van het Centraal Station. Daarom is het Koffiehuis ook zo geschikt voor afspraken met reizigers uit de provincie. Het is bij uitstek een trefpunt(!).

Niet alleen vandaag voor ons, Bob Evers fans, maar ook al in de jaren vijftig voor onze vrienden Bob Evers, Arie Roos en Jan Prins. Zij gebruikten het Koffiehuis regelmatig om te overleggen of als basis.

Het hedendaagse Koffiehuis heeft er niet altijd zo uit gezien. Het is een reconstructie van het gebouw uit 1919. Begin jaren zeventig moest het oorspronkelijke Koffiehuis worden afgebroken omdat metro-ontwerpers juist op die plaats het metro-eindstation hadden geprojecteerd. Alle protesten tegen de sloop hielpen niet.

Het Koffiehuis werd afgebroken, maar de onderdelen werden opgeslagen, waaronder de glas-in-loodramen, tegeltableaus, lampen en lantarens. Men wilde de mogelijkheid van herbouw niet helemaal uitsluiten.

Ook het Bob Evers Genootschap erkende het belang van het Noord Zuid Hollandsch Koffiehuis. Toen het genootschap werd opgericht, in december 1972, was het Koffiehuis net gesloopt. De kersverse leden besloten op de fundamenteën van het gebouw het nieuwe Genootschap ceremonieel in te wijden. Op een regenachtige dag werd, in bijzijn van Willy van der Heide, een metalen koker begraven met de statuten en andere niet nader te noemen documenten van het Genootschap. Precies op de plek waar het befaamde Koffiehuis stond.

Uiteindelijk werd het eindstation van de metro verplaatst en kon het Koffiehuis weer worden opgebouwd, min of meer op de plek waar het ooit stond. De koker van het Bob Evers Genootschap bevindt zich nog steeds onder deze gewijde grond.

Uit:

WAARIN ARIE ROOS SCHERPZINNIG
IS..... EN JANTJE PRINS VERNUFTIG

En precies diezelfde sirene trok, op datzelfde tijdstip, de aandacht van Arie Roos en Bobbie Evers, die tegenover elkaar zaten aan een der glimmende eiken tafeltjes van het restaurant van het Noord-Zuid-Hollands koffiehuis, recht tegenover het Amsterdamse Centraal Station.

„Half zes”, zei Bob en keek op zijn horloge.

Arie Roos tilde eveneens zijn linkerpols op, met dat mechanisch gebaar van mensen die aan een polshorloge gewend zijn, en uitte een knor van ergernis, toen hij, voor de zoveelste maal die dag, alleen een bleke band tussen de sproeten door zag lopen.

„Dat is waar ook — mijn horloge is in het Boshuis blijven liggen.”

Zij hadden allebei een ferme en zeer late lunch achter de kiezen, en al de tijd gehad om die op hun gemak te genieten, want Jan was nog steeds niet komen opdagen. Arie had aspergesoep gegeten (met brood), een Wiener schnitzel met appelmoes plus extra gebakken aardappelen en daarna twee stukken appelgebak. Bob, die maar niet goed zijn Amerikaanse eet-gewoontes kwijt kon raken, had de soep overgeslagen, maar een dubbele biefstuk verorberd met een kolossale bak sla en een

schaaltje ijs na. Zij zaten nu ieder achter een kop chocolade met slagroom.

„Wat is die Jan toch aan het uitvoeren?..... Die had lang vóór ons hier kunnen zijn!”

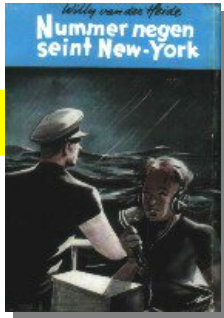
„Tja..... Tenzij de vent met dat tonnetje vol horloges in zijn auto NIET naar Amsterdam is gereden, maar ergens anders heen.”

„Hm”, zei Arie, uitkijkend naar het spitsuur-verkeer dat tussen hen en het Centraal Station door krioelde. „Ik heb toch heus heel goed verstaan dat die horloges bewaard werden in Amsterdam. In de Bethaniënstraat. En die is hier vlakbij. Een eindje achter die kerk daar; met de koepel. De Sint Nicolaaskerk.”

Het Koffiehuys (naast de bomenrij) in de jaren vijftig. Links op de foto de Sint Nicolaaskerk.

Uit:

ZWERFTOCHT LANGS DE ZEEDIJK.

Arie was vroeg de volgende ochtend begonnen een verhaal in elkaar te schroeven dat werkelijk steengoed in elkaar zat en daarmee begon hij door zich intens te verbeelden dat hij een jongen was die, samen met een vriendje, iets heel vervelends had uitgehaald. Maar wát? Wat kon een jongen die kaarsrecht van de HBS af kwam, hebben uitgespookt, zo ernstig, dat hij zich aan de greep van de politie moest onttrekken? Het moest bovendien iets zijn, dat niet terstond was ontdekt, zodat zij nog een paar dagen respijt hadden. Arie deed dat soort gepieker liever op zijn dode, roodharige eentje en ging daarom een glaasje limonade zitten drinken op een terras, recht tegenover het Centraal Station, een waterterras met vele tafeltjes en stoeltjes plus een prachtig uitzicht over de gracht en de heen-en-weer varende toerboden en vrachtvaarders. Naar water kijken geeft dikwijls een gevoel van rust en Arie zat heel vreedzaam in de schaduw van het op palen over het terras heen gebouwde restaurant, af en toe opkijkend naar de kopergroene koepel van de Sint Nicolaaskerk, of naar de ramen van het kantoor van zijn vader (rederij Roos) op de Prins Hendrikkade.

Opdracht A: zoek locaties 3, 4 en 5

We hebben drie locaties uitgezocht die in de BE-serie worden beschreven. Deze locaties bevinden zich binnen loopafstand van het Noord Zuid Hollandsch Koffiehuis. Zoek met jouw groep deze locaties. We helpen je op weg met enkele aanwijzingen: een foto van de huidige (of oude) situatie plus de stukjes tekst uit de serie die op die locatie betrekking hebben. Als aardigheidje hebben we van de meeste locaties een foto erbij geplaatst van de situatie in de jaren vijftig, de tijd waarin Jan, Bob en Arie hun avonturen beleefden.

Attentie: het is van belang dat je de drie locaties in de hieronder beschreven volgorde opzoekt!

Sta je op de gezochte locatie, volg dan de instructies. Dit levert je een woord of getal op. Noteer de gevonden woorden en getallen in dit boek.

Locatie 3

Kantoor Rederij Roos

Uit:

Kolonel Prins was een voortvarend man. Hij praaide meteen buiten een taxi en blafte:

„Naar rederij Roos. Prins Hendrikkade!”

Jan Prins en Arie Roos waren sinds jaren de dikste vrienden. De vader van de dikke, roodharige, sproetige Arie had een der grootste vrachtrederijen van Amsterdam. Zijn boten voeren de hele wereld over en in alle havens van Australië, China en Zuid-Amerika waren ze bekend: de „Roos”-boten, met een groene band om de pijp, waarop een witte roos. De oude kolonel Prins en de oude reder Roos hadden samen op school gezeten en waarschijnlijk ook eens samen onvoldoende's gehaald.

Prins marcheerde dwars het kantoor door en bij Roos binnen.

„Morge!”

„Ha, die snor,” zei de oude Roos tegen de kolonel. „Wat heb je nú weer?”

Prins verknoeide nooit tijd. Hij porde Roos met zijn stok in zijn maag, over het grote bureau heen.

„Varen die stinkboten van jou nog overal heen?”

Roos krabde zijn hoofd.

„Vanmorgen voeren ze allemaal nog . . . als ze intussen niet gezonken zijn . . .”

„Die jongen van mij, die Jan . . .”

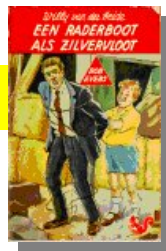
„Wat is er mee?”

„Mot in de grote vakantie een maand op een van die stinkboten van jou mee, als hij een goed rapport heeft.”

„Is dat alles?”

„Yes.”

Uit:

„Is er iets gebeurd, Bob?”

„Gebeurd? Welnee, ik sta op het Centraal Station. Met het goud in een koffertje.”

Pa Roos zei haastig en geschrokken:

„Ssst! Niet over de telefoon. Kom metéén hierheen. Weet je waar mijn kantoor is?”

„Zeker. Op de Prins Hendrikkade; hiertegenover.”

„O.K. Ik zal de portier zeggen dat hij je metéén naar boven brengt.”

„Yes, sir.”

Het kantoor van de Rederij Roos besloeg twee complete verdiepingen van een bakstenen gevaarte van een gebouw, uitgerust met rubbervloeren en automatische liften.

Uit:

En dat was precies wat Pa Roos begon te zeggen, toen zij met zijn drieën naast elkaar tegenover hem zaten in zijn directeurskamer met de hoge ramen die uitkeken op het Centraal Station. De dikke en roodharige eigenaar van de rederij Roos was achter zijn bureau uitgekomen, en had plaats genomen aan het smalle einde van de zware conferentietafel in het midden van het vertrek.

[...]

Bob Evers grinnikte:

„Buiten de politie om werken is ons wel toevertrouwd.”

„Daarom heb ik jullie ook gevraagd,” zei Pa Roos droogjes. Hij trok de deur van zijn kantoor open, klopte hen kort nog even op de schouder en toen stonden ze met zijn drieën in de gang.

„Weet je wat ik eerst ga doen?” vroeg dikke Arie.

„Broodjes eten,” ried Jan.

Arie grinnikte:

„Dat in ieder geval. Hier om de hoek, vooraan op de Zeedijk is links een uitstekende broodjeszaak. Ik wil vijf harde eieren, twee broodjes lever, twee broodjes ham en een paar koude gehaktballen.”

Bob staarde hem verbaasd aan:

„Is dat alles? Moet je daar de rest van de dag op leven? Ben je aan een vermageringskuur begonnen?”

Dit gebouw was een gemeenschappelijk kantoorgebouw van zes Amsterdamse rederijen. Het wordt algemeen gezien als het eerste gebouw dat geheel in de stijl van de Amsterdamse School is opgetrokken.

Op de hoek van het gebouw zit de oude hoofdingang. Loop het portaal in en kijk goed naar de ornamenten. Hé, dat lijkt

wel... Wat staat daar nou... Zou het zo kunnen zijn dat Willy van der Heide, ergens aan het begin van de Tweede Wereldoorlog, dronken uit een kroeg in de buurt kwam laveren, eventjes wilde rusten in dit portaal en bedoeld ornament zag? Waarop zijn ongebreidelde fantasie begon te werken en het idee voor een Bob Evers serie ontstond... compleet met een rederij en de locatie van het eerste avontuur van drie jongens?

Noteer hier de tekst die op bedoeld ornament staat.

.....

Opdracht B: zoek een persoon

Straks gaan jullie weer verder met het zoeken naar locaties. Eerst een tussenopdracht.

Ga het gebouw binnen waar je zojuist het ornament hebt gezien. Vraag aan de receptie of er een brief is voor Arie Roos. Open deze brief en volg de instructies.

OK, verder met de locaties.

Locatie 4

De Zeven Zaligheden

Uit:

De smalle, slingerende Zeedijk rook naar gebakken vis, bier, Chinees eten en zout water. Lottie wandelde kalm en zeker door het midden van de smalle, beroemde straat, sloeg ineens linksaf en kwam in een nog smaller straatje terecht. Jan wachtte, om de hoek loerend, tot zij aan het einde rechtsaf was geslagen en op die manier, telkens het stukje afdravend dat zij juist had verlaten, belandde hij onverwacht in een gebogen straatje met rechts een blinde muur en links een café, twee pakhuizen en een tweetal huisjes. Lottie was juist om de bocht, twintig meter verder verdwenen en Jan zette er de sokken in om haar niet te lang uit het oog te verliezen. Een zacht fluitje..... uit het café achter hem sprong iemand te voorschijn en uit de tweede huisdeur voor hem.... Kapitein Doberman!

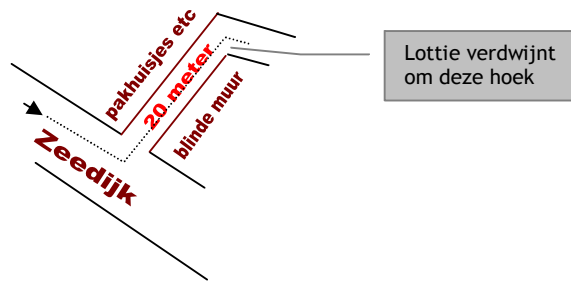
„Grijp hem!” riep Doberman.

Jan sprong opzij.... tegen de blinde muur en kreeg een slag links tegen zijn kaak die hem deed suizebollen.

„Als de drommel naar binnen!” siste Doberman.

Jans armen werden hem op de rug gewrongen en drie tellen later stond hij in de smalle gang van een der huisjes.

Aanwijzing: wij interpreteren de beschrijving van vdH zo:

[...]

De man die Jan van achteren vasthield, bracht naar voren:

„Zouwe we nou niet eerst naar beneden gaan? Dat lijkt me een hoop gemakkelijker en veiliger.”

Doberman stemde in met een licht geknor. Jans handen werden weer hoog op zijn rug gewrongen. De Kapitein ging vóór, de gang af en langs een smalle, wentelende trap naar beneden, waar hij uitkwam in een door elektrische lampen helder verlichte en keurig geschilderde gang, met links (achter een loketje) een soort vestiaire en aan de wanden moderne schilderijen van bierdrinkers en kaartspelers. Uit die gang leidde een boogdoorgang zonder deur in een vrij grote en gezellig verlichte kelderruimte die ingericht was als een soort kruising tussen een huiskamer en een bierkelder. Er waren geen tafeltjes hier, maar geverniste biervaten met koperen kandelaars erop. Hier en daar langs de wanden stonden sofa's en aan het plafond hingen twee wagenwielen waarop in een krans gekleurde kerstboomlichtjes waren aangebracht. Tegen één wand stond in grote letters geschilderd:

DE ZEVEN ZALIGHEDEN

en tegen de andere wand:

HIJ DIE HIER BINNENKOMT LATE ALLE
ZORGEN VAREN.

Jan bedacht met grimmige humor dat dit van hem wel een beetje veel gevegd was en vroeg zich vervolgens af, welke zaligheden hem hier nog te wachten zouden staan.

Huidige situatie

Heb je de locatie gevonden? Noteer dan de naam van het bedrijf dat op nummer 8 van dit straatje is gehuisvest.

Het bedrijf heet

Locatie 5a, b en c

- a. Bethaniënstraat: de kroepoekfabriek
waar Jan gevangen wordt gehouden

Uit:

Deze Bethaniënstraat is een kaarsrechtlopend eindje van nog geen honderd meter lengte, en bestaat hoofdzakelijk uit oude huisjes die voor driekwart van onderen als pakhuis in gebruik zijn. Bij de eerste blik die Jan voorzichtig om de hoek wierp, zag hij het Fiatje in het midden geparkeerd staan, maar er zat niemand meer in. De smokkelaar was kennelijk al naar binnen; vermoedelijk met medeneming van het kostbare vaatje. Terwijl Jan nog stond te piekeren wat nu verder te doen, werd dat probleem voor hem opgelost doordat de man in kwestie haastig weer naar buiten kwam, in het autootje stapte en aan het andere einde de straat uitreed.

„Die schijnt haast te hebben”, mompelde Jan tegen zichzelf. En nauwelijks was de Fiat aan het andere einde uit het gezicht verdwenen, of hij legde nonchalant de handen op de rug, begon een liedje te fluiten en wandelde de straat binnen. Op de plaats waar de auto geparkeerd had gestaan was een soort van pakhuisje met een dubbele, groengeverfde deur. Een helft ervan stond naar binnen open, tegengehouden door een eindje plank. Terwijl Jan die open deur passeerde wierp hij snel een onderzoekende blik naar binnen. Hij zag enkele withouten tafels, twee machines en een Chinees..... Verder rook zijn neus een typische lucht die hem maar al te bekend was. Een kroepoekfabriek!

De precieze locatie van de kroepoekfabriek is helaas niet meer na te gaan. Je zult, door de Bethaniënstraat marcherend, je fantasie moeten gebruiken. Er hoeft bij deze locatie geen letter of cijfer te worden gevonden.

Kijk eens goed naar de foto van de Bethaniënstraat op de volgende bladzijde. Aan de linkerkant van de straat, half op de stoep, zie je het Fiatje van de smokkelaars geparkeerd staan. Het is vermoedelijk een Fiat Topolino 500 C Belvédère.

Een Fiat Topolino 500 C Belvédère uit 1952

b. Bethaniënstraat: T'a Dung

Uit:

De rondreizende sproetententoonstelling, genaamd Arie Roos betrad het Kloveniersburgwal-einde van de Bethaniënstraat om half zeven. Hij liep er vrij vlotjes doorheen met de handen achteloos in de broekzak; bereikte de Oude Zijds Achterburgwal en stond daar even rond te kijken. Schuin aan de overzijde zag hij het sinds jaren befaamde Chinese eethuis van Tante Mia, waar hij in zijn HBS-jaren zovaak met vriendjes bami was gaan eten. De zon hing heel laag boven de daken en een windvlaag joeg handenvol reeds vergelende blaren van de grachtenbomen. In de hele Bethaniënstraat was niets anders te zien geweest dan een klein DKW-bestelwagentje, dat lege kisten loste en een jongen die op de bagagedrager van een bromfiets „Donald Duck” zat te lezen. Alles bij elkaar niet bijzonder veelbelovend. In die straat heen en weer blijven pionieren in de losse hoop dat hij iets bijzonders zou ontdekken was niet bepaald aan te bevelen. Want als de smokkelaars daar inderdaad hun geheime opslagplaats hadden, en toevallig uit een raam keken, was dan meteen alles verraden..... Doch terwijl hij nog, ruggelings tegen het pand op de hoek leunend, stond te kauwen op een lucifer, bepeinzend wat nú te doen, zag hij een jongen met te lange haren en een bleek gezicht op de andere hoek staan. Wat moet die daar, dacht Arie. En juist, toen hij die knaap wat beter wilde bestuderen, draaide deze zich om en stapte rechts een voordeur binnen. Dát deed Arie zich plotsklaps

16800-A-1-47-9

Het Chinese eethuis van Tante Mia.
Het eethuis bestaat niet meer.
Er zitten nu heel andere soorten
Tante Mia's in het pand.
Je hoeft er niet heen te lopen.

herinneren, dat hij ongeveer op die hoogte een Chinees uithangbord meende te hebben gezien. Een gewoon Chinees restaurant kon het niet zijn geweest..... dat had iemand als Arie, die altijd tuk was op eten, zich wel herinnerd. Maar tòch..... De dikkerd sloeg de hoek om, wandelde de straat in en bemerkte toen dat halverwege de Bethaniënstraat een nog smaller straatje zijwaarts uitkwam. Op de hoek ervan, in een gewoon huis, was een Chinese eetgelegenheid, „T'A DUNG” geheten. Voor de beide straatramen hingen gordijntjes en van achter die gordijntjes kon je natuurlijk, ongemerkt, prachtig iedereen zien die de straat op- en afging.

„Dan gaan we nòg maar eens eten”, mompelde Arie, de straatdeur open duwend. „Meestal rammelen we op onze avonturen van de honger. Dit wordt een welkome afwisseling.”

Maar je kunt natuurlijk tevéél krijgen van het goede, al. is het nog zo welkom en nog zo afwisselend. Arie had in het Zuid-Hollands Koffiehuis behoorlijk zitten bunkeren en, alhoewel hij, wat eten betreft, voor geen kleintje vervaard was, begon hij na verloop van anderhalf uur toch lelijk vast te lopen. Hij was gestart met het bestellen van een loempia en toen begonnen er méér mensen binnen te komen tot alle stoelen bezet waren. Toen was het zaakje ook ècht ei-vol, want in totaal stonden er maar vier tafels en de juffrouw die bediende, kon, in het midden van de ruimte staande, praktisch alle tafels tegelijk bereiken. Arie begon dus zijn bestellingen zoveel mogelijk uit elkaar te schuiven door andere klanten te laten voorgaan, maar toen hij, na verloop van een vol uur, pas twee loempia's had verorberd, met onwaarschijnlijk grote likken sambal erop, begon men hem toch ietwat vreemd aan te kijken. De dikkerd, nog steeds door de vitragegordijntjes het verkeer in de Bethaniënstraat bespiedend, bestelde toen maar een bamisoep, maar hij schrok werkelijk, toen tien minuten later die soep arriveerde. Want het wás helemaal

geen soep. Het was een enorme witstenen kom, waarin een kolossale hoeveelheid bami, met een gebakken ei erboven op, dat alles drijvend in een plas gekruid vocht. Het was een portie waar een uitgehongerde bootwerker zijn buik vol aan zou hebben gehad en deze massa voedsel, komende boven op een geducht maal plus twee loempia's, deed zelfs Arie zuchten en steunen vóór hij de laatste lepel naar binnen had gewerkt. Hij was halverwege genoodzaakt, zijn broeksriem een gaatje naar buiten te verleggen..... en toen begon het donker te worden.

Noteer hier welk huisnummer op het pand staat waar destijds T'a Dung in heeft gezeten.

Huisnummer:

c. Hoek Bethaniënstraat - Kloveniersburgwal:
het café waar Jan en Arie elkaar treffen

Uit:

„Stik maar!” zei hij nijdig, stapte de regen in en liet de deuren openstaan. Voor zijn part haalden ze diezelfde nacht de complete kroepoekfabriek leeg. Jan stond stil in het midden van de kledernatte Bethaniënstraat, keek die op en af, en voelde een intense behoefte aan een kop koffie..... plus een telefoon.

Onmiddellijk een telefoon! Hij herinnerde zich dat hij die middag op de hoek van de Kloveniersburgwal een café had gezien, en zette daarheen koers. Zijn rug was al doorweekt van de regen toen hij in draf de deur ervan bereikte. Hij duwde die haastig open, stapte naar binnen, en bleef als bevroren staan, met de open deur in de hand. Aan het einde van het café, achter een tafel waaraan vier mannen zaten te klaverjassen, stond een juke-box dreunend te daveren. Achter de tapkast stond een man in een grijze stofjas voorovergebogen te praten met een dikke, sproetige jongen, wiens kletsnatte, rossige haren verward over het voorhoofd lagen.

„Zij zijn ongeveer een jaar of vijf en twintig oud”, vertelde de roodharige jongen. Ze hebben een pakhuis of een kamer in de Bethaniënstraat en.....”

De man met de stofjas achter de tapkast keek korzelig opzij naar Jan en zei geërgerd:

„Kom derin of blijf buiten, maar doe de deur dicht. Aan de regen kan ik niks verdienen. Ik teel geen kropsla.”

De roodharige jongen hield op met uitleg en keek om.

„Jan!” zei hij. „JAN! Wáár.....?”

Jan duwde de deur van het café achter zich dicht.
„Arie! Ik wou net gaan opbellen naar het Noord-Zuid-Hollands Koffijhuis.”
„Het is langzamerhand zowat het Amerikaans Koffijhuis”, zei Arie, hem van top tot teen bekijkend. „Weet je dat je oor bloedt?”
De man achter de tapkast keek met enige verbazing van de een naar de ander. Jan trok een zakdoek uit zijn zak, bracht een hand naar het oor dat Arie aanwees en bekeek die hand. Regen en bloed vermengden zich tot een vieze boel. Jan drukte een zakdoek tegen dat oor en vroeg:
„Moet jij nog wat betalen hier?”
„Nee. Ik ben net binnen.”
„Kom dan mee. Ik heb een hoop te vertellen.”

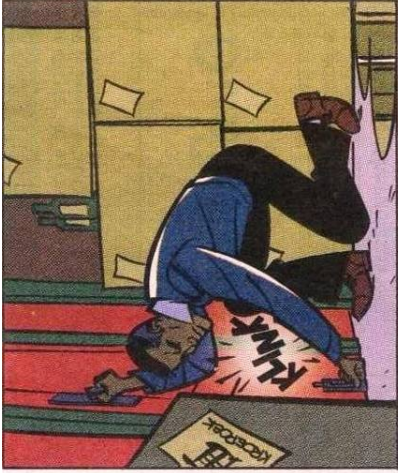

Het pand anno nu.

Hoe heet de winkel die nu in dit pand zit?

De naam van de winkel is

Locatie 6

De brug van de Raamgracht naar het Rusland

Uit:

Toen was Arie zó doodziek van het bekijken van auto's dat hij geen auto meer zien kon. Hij stopte boven op de brug van de Raamgracht naar het Rusland en staarde somber naar beneden in het rimpelloze water. „Géén Nash”, verklaarde hij tegen de lichtjes die zacht in het water glansden. „Nergens een bemodderde Nash.”

Uiterlijk 14.30 uur verzamelen op de brug tussen Raamgracht en het Rusland. Hier word je opgepikt door een motorboot. Met deze motorboot varen we langs de hierna volgende locaties. Deze locaties hoeft je dus niet zelf te zoeken.

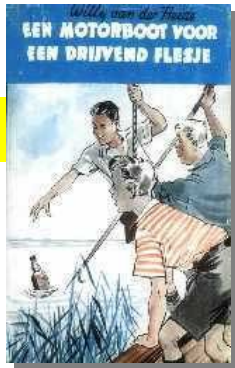
Locatie 7

Stadionsluis

Uit:

Het was kwart voor drie in de middag en die beide vrienden [Jan en Bob] waren nog niet verder gevorderd dan de Stadionsluis, die aan de Zuidgrens van Amsterdam de verbinding vormt tussen de Amsterdamse grachten en de Nieuwemeer. Het is een lange, vrij smalle bakstenen sluis, van waaruit men de lichtmasten van het Stadion kan zien oprijzen. Zij hadden een minuut of tien moeten wachten, samen met een schuit vol hout, een schuit vol schoolkinderen en een schuit vol vaten benzine, vóór de sluisdeur opzij schoof en zij naar binnen konden. Aangezien er vrij weinig wind was — en het beetje dat er was vrij onbetrouwbaar bleek — had Jan zijn nieuwe bruine, Amerikaanse zeilen laten zakken en was naar binnen gevaren op de kracht van zijn vrij oude Penta buitenboordmotortje, een apparaat dat Bob altijd een grijns van lol ontlokte als het startte. Het instrument was ook altijd een bron van twistgesprekken: Jan beweerde onveranderlijk dat hij zijn Penta niet wilde ruilen voor de beste Amerikaanse Johnson, omdat een Penta een laagtoerenmotor was. „En hoe minder toeren hoe minder slijtage,” hield Jan vol.

„Dan snap ik niet,” had Arie op een gedenkwaardige, regenachtige middag, toen de Penta niet starten wilde, tegen Jan gezegd, „waarom jij altijd boven je toeren raakt als dat ding niet starten wil.”

Deze middag echter startte de Penta vlot. De schuit met schoolkinderen die op toeters bliezen en met ballonnen wuifden, dreef naar binnen, gevolgd door de benzineboot en het houtschip. Jan kwam als laatste, manoeuvreerde om de grotere schepen heen en kwam midden in de sluis tot stilstand. Bob gooide behendig een meertouw om een kikker en maakte vast. Jan klom tegen een ijzeren ladder op en betaalde sluisgeld. Bob zat op het korte achterdek, naast de roerpen met zijn blote voeten in het sluiswater en at een reep chocola. Jan kwam terug, het sluisbriefje in zijn shirtzak knopend, klom naar beneden en keek naar het propje opgefroemd papier van de reep chocola afkomstig, dat Bob met een boog in het water smeed.... en dat deed het!

„Heee!... daar drijft een flesje!” riep Jan.

„Weet ik,” zei Bob met een mond vol chocola. „Wat zou dat?”

„Dat is een dubbeltje statiegeld, man! En er zit een dopje op ook...”

„Kijk uit, de sluis gaat open!” waarschuwde Bob, krabbelde overeind en maakte het meertouw los. Jan was al bij de Penta en rukte aan het starttouwje.

„Let op, Bob! Even dat flesje oppikken!”

Bob, met het losgemaakt meertouw in zijn handen, keek verbaasd om. Jan Prins en diens zuinigheidsbevestigingen deden hem altijd wat wonderlijk aan.

„Let op! Die schuit achter ons start!”

Jan zwaaide de buitenboordmotor zijwaarts en de Scheldejol begon zich in een boog dwars door de sluis te bewegen.

„Heidaar!” brulde een matroos op de boeg van het houtschip.

„Pik dat flesje op, Bob!” brulde Jan.

Bob greep een pikhaak, keek even naar Jan, als overwoog hij het denkbeeld, die dwaas kort en bondig buiten westen te meppen en het roer over te nemen, maar klauterde dan gezwind op het voordek, viel plat neer en greep de hals van het flesje, één seconde voor Jan zijn motor 180 graden stuurboord zwaaide en vlak vóór de

scherpe boeg van de naderende houtboot langs terugsnorde naar de veilige sluis kant.

„Zijn jullie nu helemaal van de struisvogels getikt!” brulde de matroos op de boeg van de houtboot, die met een pikhaak van een meter of tien stond te dreigen of hij hen uit woede wilde harpoeneren. De stalen wand van het motorschip gleed voorbij.

„Zei die vent iets over sluisvogels?” wilde Bob Evers weten. Hij was er altijd happig op nieuwe en vreemd klinkende Nederlandse woorden te leren.

„Nee,” zei Jan kort. „STRuisvogels. Geen Sluisvogels.”

De sluismeester praaide hen van boven.

„Luister eens even, daar beneden!... Als je nog één keer zo'n grap uithaalt in mijn sluis zul je d'r meer van horen, begrepen? Al eens gehoord van het Binnen-Aanvarings-Reglement?”

Jan wees op Bob en riep terug:

„Hij kan-der niks aan doen. Hij is Amerikaan.”

„Kan me niks versintereklazen!” bulderde de sluismeester weer. „Al was-tie Molotov zelf. En nu de sluis uit, voor ik me geduld verlies.”

Jan ging de sluis uit met knorrende Penta-motor en voer de wijde Nieuwemeer op, zette dan zijn motor af en beval:

„Fok hijsen!”

Bob greep de fokkeval en hees. Jan zelf sjoerde het bruine grootzeil met ingeweven doodskop omhoog en een minuut later kabbelden de golven muzikaal tegen de boeg van de ietwat oude, maar stevige en goed lopende jol aan.

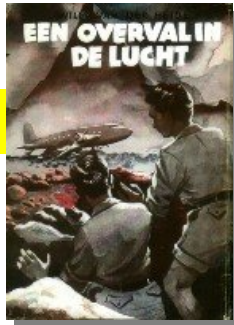
„Wou jij het roer?” vroeg Jan. „Dan ga ik wat koffie maken. Vaar langs die rij boeien en als je aan het eind komt, bakboord aanhouden: de Ringvaart in.”

Locatie 8

Parkhotel

Uit:

Zonder enige moeite pikten zij hun wagen op. Volgen door de drukke straten in Amsterdam was een peuleschil... tenminste voor deze chauffeur. Hij gleed als een aal tussen karren, fietsen, trams en auto's door en verloor zijn prooi geen moment uit het gezicht. Voor Prins er erg in had stonden ze stil op het Leidsebosje. Recht voor hen uit, op de hoek van de Hobbemastraat, lag het grote Parkhotel, dat uitkeek over het Vondelpark. Jeffries was doende, zijn chauffeur te betalen. Daarna schoot hij het hotel in.

„Wil je wachten?” vroeg Prins zijn chauffeur.

„Als u nog een van die goeie sigaren hebt.”

Hij kreeg er twee en bleef tevreden achter het stuur zitten. Prins liep het trottoir af tot de hoek van de Hobbemastraat en ging daar staan nadenken. Jeffries zat in een hotel en iemand die in een hotel gaat wonen, doet dat niet om er meteen weer uit te vertrekken. Dus was er wel even tijd om na te denken. Maar deze Jeffries had nog steeds dat dure briefje in zijn zak.

Locatie 9

Huis van Arie Roos: Singelgracht

Uit:

DE TOCHT WORDT VOORBEREID.

Om zeven uur die avond stond de Buick met zijn caravan in de tuin achter het huis van Arie Roos. Jan Prins woonde op een der Amsterdamse grachten en diens huis had maar een klein, onbereikbaar achtertuintje. Maar Arie woonde in een groot huis in Amsterdam-Zuid, met een tuin en een garage.

[...]
p/a Roos
*Singelgracht 745**
Amsterdam Holland

*In de pocket wordt Singelgracht genoemd; in de HC is sprake van Singel.

Grote huizen met een tuin aan de Singelgracht. Zou een van deze kasten het huis van Arie zijn geweest?

Locatie 10

American Hotel

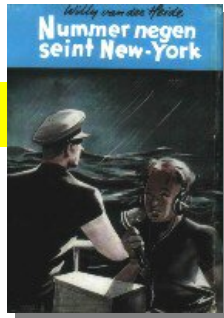
Uit:

„American,” wees Arie. „Dat gele hotel. Daar kun je rustig praten.”

Tien minuten later zaten Jan en Arie naast elkaar op een zitbank, achter chocola met slagroom en Vonnie Vassar stak van wal.

Uit:

„Dat is hem!” zei Masters vergenoegd. „Stevens heet hij. Vroeger gezagvoerder geweest op een Libertyschip, maar twee keer betrap op smokkel en van zijn commando ontheven. Een goed zeeman volgens de rapporten, maar een vent die het eenvoudig niet kan laten op allerlei duistere manieren er geld bij te willen verdienen. Neem direct een taxi, let even op of je niet gevolgd wordt — je weet nooit met die grapjassen — en rijd naar het American Hotel op het Leidseplein. Ga rustig binnen zitten. Ik zal een koffer afgeven bij de portier en het sleuteltje ervan in een enveloppe doen met je naam erop.

„Die van mij of van Jan?”

„Van Arie Roos. Als je door de luidspreker die naam hoort omroepen, is het de portier die je een brief geeft.”

„Met het sleuteltje?”

„Precies. Plus enkele geschreven instructies.”

Stamcafé van Willy van der Heide: Eijlders

Uit:

Maar ach... men moet de dag niet prijzen eer de beer geschoten is. Door die drie dagen van sober Nieuw Leven was ik misschien wel een tikkeltje overmoedig geworden. Een begrijpelijke menselijke fout. Wellicht had het ook iets te maken met de aan de oude Grieken reeds bekende gluisperigheid van het Noodlot. Hoe dat zij... ik dacht: ik ga nu toch wel even een luchtje happen, want tussen nu en vanavond acht uur is nog een lange ruk. Ik was ook al een dag tevoren overgegaan van Poesjkin op James Hadley Chase.

Dus ik trok de deur achter me in het Yale-slot, controleerde nog even of de sleutel op zijn vaste plaats boven op de balk lag en daalde tussen al die snorrende naaimachines en kakelende meiden door die uitgesleten trappen af, de Ouwezijds langs. Het Oudekerksplein op... langzaam naar links. Warmoesstraat. Even bij Adriaan langs gaan om hem de goede uitslag te melden? ... Och nee. Die kon ik beter vredig aan zijn eigen werk laten. En bovendien kwam er daar dan toch maar weer een fles op tafel, want hij was reuze gastvrij.

Langs de Dam. Nieuwe Zijds Voorburgwal? Nee - niet bij Scheltema langs, want daar zaten natuurlijk de vaste bekenden. Beter door de Spuistraat. Hoppe kwam ik ongeschonden voorbij. Nu de Leidsestraat in. Op de een of andere manier ging ik wat sneller lopen, meen ik. En voor ik het wist, deed ik heel langzaam en beheerst het oude fluwelen gordijn bij de ingang van Eylders opzij, en trad binnen. En daar zat Gerard de Brabander. En daar zat Jan van Herwijnen met rondvliegende haren. En daar hing Eddie Schellenberg. En daar sloop Dronken Tine rond, op zoek naar waardige tegenstanders. Een daar had je zowaar Coby ex-Bantzinger.

“Zozozo”, zei Dronken Tine met haar intelligente vissenogen. “Daar hebben we Willem Waterman. Die ik in de oorlog zijn leven heb gered.”

“Godzalmebewaren, Tine!” riep George Eylders ontsteld. “Jij *zijn* leven gered? Als we dat eerder hadden geweten, hadden we je hier nooit toegelaten.”

Dat brak het eerste ijs een beetje.

“Bier!” brulde De Brabander. “Geef Willem bier!”

“Nee nee, luister nou”, begon ik tegenspartelend. “Ik heb nog maar zestig cent, en...”

Maar dat was natuurlijk een hopeloos argument. Als je financieel aan de grond zat, kon je je bij Eylders aan alcohol lam bietsen. Je moest het alleen niet in je kop halen, om een broodje ham te vragen, want dan wilde niemand meer tegen je praten. Regels zijn nu eenmaal regels. Om zeven uur waren we het met zijn elven allemaal luidkeels oneens. Om half acht werd ik er bijna uitgegooid. Om kwart voor acht hielp ik mee om iemand anders eruit te gooien. Ik besepte ineens, hoe laat het was.

“Jongens!” zei ik geschrokken. “Ik moet er vandoor. Ik heb een afspraak om acht uur.”

Zoiets werkte bij Eylders ook weer als een rooie lap op een stel aangeschoten stieren. Alles kon je krijgen en uitstukken, maar niet als een brave burgerlul op tijd naar je afspraak. Om negen uur vond ik het toch wel wat te gek worden. Ik plaatste de handen plat op de rand van de Ronde Tafel en

rees overeind: “Figuren en mede-barricade-bestormers... Willem Waterman gaat *nu* naar zijn afspraak.”

Ze werden gewoon handtastelijk. Hielden me vast bij de mouwen. Trokken me omlaag aan de schouders. En je kunt in een café als Eylders toch niet elke d'ag gaan vechten? Zeg nou zelf. Toen zag ik in een heldere flits de oplossing. Tot dusver had ik bier aangeboden gekregen en glaasjes jonge jajem, maar bij de volgende ronde bestelde ik met luide stem een dure dubbele Schotse whisky met ginger ale en ijs, en verwachtte dat men nu graag van mij af wou willen wezen. Maar ik had geen rekening gehouden met Jan van Herwijnen's bourgondische aard. Die keek de kring rond met zijn wilde kop en brulde:

“Willen die klootjurken jou geen whisky geven? Zuip maar van mij! George. *Frits!*”

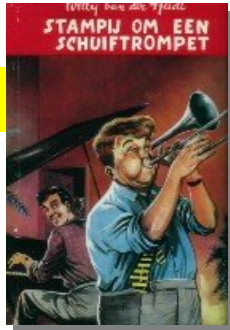
Maar om tien uur kon ik er eindelijk tussenuit glippen. Dat wil zeggen: ik strandde nog even nèt binnen de buitendeur, waar men mij naar het tafeltje van Jacques Gans sleurde, in de hoop dat wij elkaar publiek in de haren zouden vliegen, maar ook dáár kwam ik doorheen gerold. Het was al enkele malen eerder geprobeerd, maar het is nooit gelukt. Gans had geen zin in publieke ruzie met mij en omgekeerd.

Locatie 12

Huis van Eddy Bulk, Tweede Helmersstraat 9

Uit:

Bob wandelde vóór het station op een taxi af en toonde de chauffeur het briefje, waarop Wim Kolstee met keurige letters had geschreven:

Tweede Helmersstraat no. 9
trombone afgeven aan de heer
Eddie Bulk

„Ik moet op dit adres iets afgeven.”

De chauffeur trapte al op de starter:

„Komt voor mekaar, mijnheer.”

Dat was echter maar betrekkelijk. De tocht naar de Helmersstraat verliep zo vlot als een autorit door het centrum van Amsterdam in augustus kan verlopen. Het kostte alles bij elkaar een klein half uurtje vanwege de verkeersopstoppingen, veroorzaakt door Amsterdammers die abnormaal stom deden, niet Amsterdammers die normaal stom deden en toeristen, die de wanhoop nabij waren vanwege de verkeersregelingen. Toen de wagen uiteindelijk de Tweede Helmersstraat binnenzwenkte, had Bob er dik en schoon genoeg van. De stad was als een oven en het telkens stilstaan met boven je een stalen,

gloeiend taxidak was nog erger dan lopen. De wagen kwam tot staan voor een sigarenwinkel. Er naast liep een hardstenen trap steil omhoog naar een duister portiek.

„Dit is 'm,” zei de chauffeur. „Moet ik wachten, mijnheer?” „Doe maar niet. Het kan wel even duren.” (Ook al wàs hij meteen klaar, dan had Bob nog geen zin om in deze rijdende oven verder te stuntelen.) Hij betaalde, klom naar buiten met het trombonekoffertje en begon de hardstenen trap te beklimmen. Het portiek bovenaan was schemerdonker en iets minder heet dan de straat. Er kwamen vier voordeuren op uit en de meest linkse ervan was nummer negen. Op de deur was een duidelijk leesbaar naamplaatje, dat vermeldde:

Ernst Schmidt
persfotograaf

Uit:

LONDEN VRAAGT OM HULP!

Arie Roos dook uit de tramwagen van lijn 2 in de Leidsestraat, sprong over een plas heen en draafde haastig de Prinsengracht op. Hij droeg geen pet of hoed en de regen stroomde neer op zijn toch al kletsnatte, rode haren.

„Wat een pech!” foeterde hij. „Wat een miserabel weer en dat voor Augustus!”

Het was de tiende Augustus. Het had prachtig vacantieweer behoren te zijn maar het was het belabberdste weer dat iemand ooit in die maand had meegemaakt! Arie klom de hardstenen trap op van een oud herenhuis aan de gracht en rukte nijdig aan de bel.

„Heidaar, rood gevaar!” riep een stem van boven. „Zet iets op je kop - alle kleur regent uit je haren!”

Arie deed een stap terug en keek omhoog, naar zijn vriend Jan Prins, die uit een raam hing van de tweede verdieping.

„Hé Jan! Heb je iets van Bob gehoord?”

„Geen stom woord - geen telegram - geen briefkaart - niets!”

Arie veegde zijn natte haren naar achteren. Een oude huishoudster kwam opendoen.
„Ha, die Marianne!” zei Arie, en stoof haar voorbij, meteen de trap op rennend.

Een vliegtuigsmokkel met verrassing

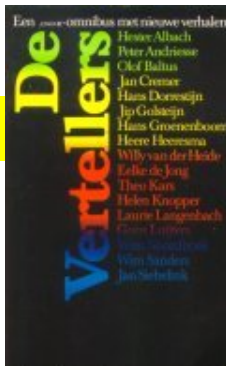

Locatie 14

Café P96

Uit:

En inderdaad: in de kortst denkbare keren werd Gerard's kroeg: de P96 (vanwege het adres Prinsengracht 96) het verzamelpunt van al wat er binnen een straal van anderhalve stadskilometer aan uitmiddelpuntige luymen woonachtig was. [...]

DE NACHT VAN DE ORGIE

Nu had de advocaat, die tot curator was benoemd in het bankroet van Onze Gerard, hem wel gesommeerd zijn sleutelbos af te geven, maar er liepen nog ettelijke ex-barkeepers rond, benevens Maria Feodorowna, die allemaal beschikten over kopiesleutels. Waar geen mens naar vroeg. Voorbijlopende klanten hadden ook al snel opgemerkt, dat het oude slot niet was vervangen, en dat daarbinnen alles er nog precies zo bij stond als zij het laatstelijk hadden waargenomen.

En op een goede avond wilde het Lot, dat deze zelfde roodharige Maria Feodorowna, en Mike Podulke, en Flip van der Burgt, en ikzelve en nog wat losse lieden bij elkaar zaten in De Oude Wester, op de hoek van de Rozengracht, toen Onze Gerard daar binnen kwam steigeren; tot de oorlullen vol met drank en in een balsturige bui. Want hij wilde een keten nachtclubs af, en had nog maar een tientje of zoiets op zak. Op dat moment was er juist een dispuut aan de gang tussen eigenaar Johan en Rooie Rufus, welke laatste een aanvullend kredietje wilde in de vorm van een half flesje Jonge Jajem om mee te nemen, wat niet zo vlot wilde lukken. Op dat moment kreet ineens Maria Feodorowna, die bij vlagen nog gekker was dan wij allen bij elkaar: 'Kom maar met mij mee, Rufus - ik heb nog een sleutel van de Pee, en die staat nog vol met flessen. De boel is daar toch failliet.' Het werd ineens ijsingwekkend stil. Er zitten daar altijd een heel stel vaste Jordaners en alle goeie Jordaners hebben iets van strandjutters in zich. Je zag al die oren zich spitsen als die van herdershonden.

'Maar... dat mag toch niet?' zei de één of andere lul.

'Weten jullie veel!' riep onze uit de zandgronden getrokken Russin. 'Als jullie daar over vijf minuten de deur open vinden... kunnen jullie dat helpen?'

Zeven minuten later had Johan nog één klant over, en dat was een toevallig binnen geraakte Italiaan, die natuurlijk door niemand werd ingelicht. Er is geen volk zo eenkennig als de Prinsengracht-Jordaankliek.

En toen wij (overeenkomstig de fabel van La Fontaine) – na die enkele minuten van afwachten - de P96 binnenkwamen, stond Maria Feodorowna op haar gewone plaats achter de kist, en nam juist de telefoon op.

'Tsaar aller Russen!' ademde zij vol ontzag. 'Zelfs de telefoon is nog niet eens afgesneden!'

'Geef hier dat ding!' brulde Gerard. 'Ik ga meiden opbellen!'

Locatie 15a en b

Ligplaatsen van de woonboten van Willy van der Heide

WILLEN Bezoekers, Bestellers, Belang-tellenden,
 Bezetenen, Bedouïnen of wie ook
 DIE MIJ NIET THUIS TREFFEN

A L S J E B L I E F

een briefje, hoe summier ook, in de bus doen?
 Goedwillende bureu verstrekken de meest verbijs-
 terende signalementen, waer ik echter nachten
 van wakker lig. Wat dacht u van:

"Keurige heer met snor en dame met
 paardegtaart".

Zoek dan maar uit.
 Briefjes plus potlood aan touwtje in de bus.

Willem. *W.W.*

27) A. H. O. Dageprooving	28) Geslachtsnaam en 29) Voornamen	30-31) Geboren	32) Verh. (32-33) Aanteekeningen
I <i>1898</i>	Van den Hout, Willem Peter Maria	op 24 Nov 37 te EHV	2 =
II <i>1898</i>	Charles Paul Marie	op 26 Jun 39 te 's-Bosch	2 =
III <i>1898</i>	Michiel Meindert	op 20 aug 58 te Apeldoorn	2 = <i>z. Nijmeijer</i>
IV <i>1898</i>	Sylvia Hermina	op 20 dec 59 te Apeldoorn	d = <i>z. Nijmeijer</i> <i>Marjon</i>
V			
VI			
VII			
VIII			
IX			
X			
XI			
XII			
29) Vervolg vak 9-17) III Nijmeijer, Marjon 3 jan 30 27 mrt 58 = <i>sml/67</i> Wassenaar Ass =			
26 jan 81 a/b ws Miltiades t/o Prinsengracht 96			

